

Dorota Zielińska
Stowarzyszenie Stołeczne Towarzystwo Ochrony Ptaków (STOP)
ul. Czeska 15 a lok. 5
03-902 Warszawa
Tel. 0-519-185-668
info@stop.most.org.pl
www.stop.most.org.pl

Projekt współfinansuje

MIASTO
STOŁECZNE
WARSZAWA

Warszawa 15.04.2013

Ptaki w budynkach – chronione i zagrożone

Budynki – główne siedlisko ptaków w mieście

W terenie zabudowanym większość ptaków gnieździ się w budynkach. Pełnią ważną rolę w ekosystemie miejskim zjadając ogromne ilości owadów. W śródmieściu Warszawy w budynkach gniazduje około 17 gatunków, a ich liczebność to około 80% wszystkich ptaków lęgowych na tym obszarze. W budynkach gnieźdzą się dwie grupy gatunków. Pierwsza, to gatunki, dla których budynki są głównym, niemal jedynym miejscem gniazdowania. Nie umieją gnieździć się na drzewach, a ich istnienie w Polsce jest przede wszystkim uzależnione od miejsc gniazdowania w budynkach. Najbardziej znane i najczęściej występujące spośród nich to: jerzyk, wróbel, kawka, a także gołąb miejski i jaskółka oknówka. Druga grupa gatunków występujących w budynkach nie jest tak od nich zależna. Mogą się gnieździć także poza budowlami ludzkimi np. na drzewach, w dziuplach, budkach lęgowych – o ile takie miejsca będą w mieście wystarczająco dostępne.

Miejsca gniazdowania

Ptaki wykorzystują w budynkach niewielkie szczeliny, często niewidoczne dla mieszkających obok ludzi. Gniazda jerzyków i wróbla są dobrze ukryte w szczelinach (np. szparach pod parapetami, między wielkimi płytami, za rynnami, pod obróbkami blacharskimi, w dylatacjach) i stropodachach (niskich przestrzeniach pomiędzy dachem a stropem ostatniego piętra), niewidoczne dla ludzi, którzy nawet nie zdają sobie sprawy z sąsiedztwa cichych i niebrudzących przy gnieździe ptaków, jak wróbel czy jerzyk. Aby stwierdzić gniazdowanie ptaków w budynku trzeba wiedzieć, że ptaki różnie się zachowują w zależności od gatunku, pogody, pory roku i dnia.

Ptaki w budynkach masowo giną

Ocieplanie budynków w okresie lęgów powoduje śmierć tysięcy ptaków, zamurowanych w szczelinach i zamkniętych w stropodachach. Ocieplone budynki stają się gładkie - nie ma w nich już zakamarków odpowiednich dla ptaków, które nie mają dokąd wrócić. W Europie, w tym także w Polsce, ma miejsce bardzo duży spadek liczebności najbardziej typowych dla budynków gatunków ptaków, takich jak wróbel, jerzyk i kawka. Wszystkie te ptaki są objęte ścisłą ochroną gatunkową. Nie wolno ich płoszyć, zabijać, niszczyć ich gniazd, siedlisk, jaj itd.. Niestety ochrona prawna nie zapobiega spadkowi liczebności ptaków. Wróbel w centrach wielu miast europejskich niemal wyginął. W Holandii i Wielkiej Brytanii znalazł się już na Czerwonej Liście jako gatunek zagrożony. Kawka także jest gatunkiem znajdującym się na Czerwonych Listach, zagrożonym w wielu krajach, np. w Niemczech, Austrii, Czechach. Na początku XXI wieku w Pradze zostało jej około 80 par, w Berlinie 100. Na Wyspach Brytyjskich

nastąpił spadek liczebności jerzyka o około 50%. W Wielkiej Brytanii jerzyk trafił na tzw. Amber List, gdzie znajdują się gatunki o podwyższonym ryzyku wyginięcia. W Niemczech Wschodnich po roku 1990 populacja jerzyka zmniejszyła się o 57%. Można przypuszczać, że spadki liczebności polskich populacji jerzyka, wróbla i kawki będą naśladowały te, które mają miejsce dalej na zachód Europy. Tendencje te już są widoczne. Jerzyk, wróbel i kawka zmniejszają swoje liczebności w Polsce. W ostatnich latach w Warszawie liczebność wróbla spadła o prawie 40%.

Pogodzenie prac remontowych i gniazdujących ptaków

Jerzyk, wróbel, oknówka i wiele innych gatunków występujących w budynkach to ptaki objęte ścisłą ochroną: nie wolno ich zabijać, niszczyć ani przenosić gniazd, płoszyć. Nie wolno kratować otworów wentylacyjnych stropodachów, przez które do wnętrza wchodzi ptaki. Prawo nakazuje dostosowanie terminu i sposobu remontowania budynków do lęgów ptaków. Większość ptaków (z wyjątkiem gołębia miejskiego) przebywa w miejscach gniazdowania jedynie przez niewielką część roku, w okresie lęgów. Ptaki nigdy nie gnieźdzą się na całej powierzchni budynku. Ornitolog może doradzić jak i kiedy przeprowadzić remont aby nie kolidował z ptakami gnieźdzącymi się na budynku oraz jak dokonać kompensacji siedlisk zniszczonych w trakcie remontu. Warto wykonać opinię ornitologiczną przed remontem budynku – ułatwi to przeprowadzenie remontu zgodnie z prawem i w sposób przyjazny ptakom.